

Täysistunto

Keskiviikko 7.12.2016 klo 14.02—0.46

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain ja sosiaalihuoltolain 42 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 218/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 35/2016 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

0.28 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Vanhuspalvelulaki tuli voimaan heinäkuun alusta 2013. Tämän lain taustalla oli ympärivuorokautisessa hoidossa olevien vanhusten huono hoito, heidän kaltoinkohtelunsa, ja tämän jälkeen tehtiin selvitys, jonka mukaan kymmenestä hoitolaitoksesta yhdeksässä oli jotakin huomautettavaa. Tämän takia oli ehdottoman tärkeää, että eduskunta yksimielisesti hyväksyi uuden vanhuspalvelulain, joka monella tapaa paransi ikäihmisten elämäntilannetta. Kun laki hyväksyttiin, siinä vahvistettiin ikääntyneiden oikeusturvaa, osallisuutta, hyvinvointia ja toimintakykyä. Lain seurauksena ympärivuorokautisen hoidon laatu on parantunut. Nyt hallitus kuitenkin murentaa tätä lainsäädäntöä pala palalta.

Hallitus esittää, että vanhuspalvelulain kuntien käytettävissä olevaa asiantuntemusta koskevasta 10 §:stä poistettaisiin listaus ammattialoista, joista kunnalla tulee olla käytettävissään erityisasiantuntemusta. Listauksen mukaan erityisasiantuntemusta on oltava ainakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, gerontologisen hoito- ja sosiaalityön, geriatrician, lääkehoidon, ravitsemuksen, monialaisen kuntoutuksen sekä suun terveydenhuollon alalta. Osaamisen heikentämistä ja listauksen poistamista on perusteltu sillä, ettei kuntia voida velvoittaa pitämään erityisosaamista. Tämä on ollut hämmästyttävä perustelu, sillä tulevaisuudessa sosiaali- ja terveystalvelut siirtyvät maakunnille, mikä mahdollistaa entistä paremmin näiden osaamisalueiden erityisosaamisen saamisen maakunta-alueella. Tästä syystä mielestäni ja mielestämme tämä esitys ei ole perusteltavissa.

Emme voi hyväksyä asiantuntemuksen heikentämistä emmekä näe listauksen poistamista vastauksena vanhustyön haasteisiin. Päinvastoin listauksen mukaisen osaamisen tarve on kasvava väestön ikääntyessä ja ikääntyneiden eläessä yhä pitempään. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sitoutuu työhön sekä on laadukkaan ja eettisesti kestävän sosiaalihuollon tae. Vanhustyön osaamisen vaatimuksia siis käytännössä lasketaan, vaikka hyvä osaaminen on edellytys paitsi hyvälle hoidolle ja riittävän monipuoliselle palvelutarpeen arvioin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

nille myös hyvälle johtamiselle ja palveluiden kehittämiseksi, mitkä taas mahdollistavat vaikuttavan, kustannustehokkaan toiminnan.

Arvoisa puhemies! Hallitus myös poistaa vanhusten vastuutyöntekijöitä. Hallituspuolueet ovat esittämässä, että vanhushuolteen palveluista poistettaisiin vastuutyöntekijä, koska sosiaalihuoltolaissa on säädetty omatyöntekijästä. Perusteluna on esitetty, että näin poistetaan ja kevennetään päällekkäistä sekä yksityiskohtaista säätelyä. Perustelu vaikuttaa kuitenkin hataralta, sillä ikääntyneille on tehtävä myös joka tapauksessa palvelutarpeen arviointi ja palvelusuunnitelmakokonaisuus, jotka joudutaan joka tapauksessa tekemään esimerkiksi vastuutyöntekijän ammattipätevyyden omaavan henkilön toimesta. Vastuutyöntekijän poistamisesta kärsivät eniten heikoimmassa asemassa olevat ja yksinäiset vanhuksat. Valvovat viranomaiset ovat esittäneet lain valmistelun yhteydessä ja valiokunnan asiantuntijakuulemisessa vakavan huolensa vanhusten oikeudesta saada palveluita. Esimerkiksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira katsoo omassa lausunnossaan, ettei vanhushuolteen vastuutyöntekijää koskevan pykälän kumoamiseen ole perusteluita.

Arvoisa puhemies! Hallitukselta puuttuu selkeä vanhushuoltoon liittyvä visio. Hallitus on kylläkin kehittämässä omaishuoltoa, mikä on hyvä asia. Tämä ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että hallitus siirtää vanhushuoltoa omaisille ja siten vähentää omaa vastuutaan ikääntyneiden hoidosta.

Arvoisa herra puhemies! Näillä perusteilla esitän, että 2. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja että 1. lakiehdotus hylätään.

0.33 Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Kiljusen tekemää esitystä tämän 1. lain hylkäämisestä.

Tämä esitys, joka nyt on tuotu, on eriskummallinen. Kolme vuotta sitten säädettiin vanhushuolteen laki, jossa ihan hyvin realistisesti kuvattiin, mitä osaamista tarvitaan vanhushuolteen palveluissa, jotta voidaan edesauttaa sitä, että ikääntyneet ihmiset jaksaisivat paremmin ja pärjäisivät ja heidän hyvinvointinsa olisi mahdollisimman hyvin turvattu, ja nyt tätä osaamisluetteloa halutaan purkaa. Tästä tulee mieleen, että hallitus haluaa tällä pidentää sitä listaa, jolla voidaan sitten kehuskella, että normeja on purettu — mutta eihän tässä mitään järkeä ole.

0.34 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Pidän todella erittäin huolestuttavana tätä hallituksen esittämää linjausta ja sen myötä tulevia heikennyksiä tähän vanhushuoltoon. Erityisosaamisesta tinkiminen tulee heikentämään, se on aivan selvä asia, niin hoidon laatua kuin vanhushuolteen erityispiirteiden huomioon ottamista. Muutos tulee hallituksen hakemien kustannussäästöjen sijasta todellisuudessa lisäämään kustannuksia, joita aiheutuu pitkällä aikavälillä erityisosaamisen heikkenemisen myötä.

Esitän, että tämän vastalauseen 2 mukaisesti tämä 2. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisesti ja että tuo 1. lakiehdotus hylätään.

Tässä erityisen keskeisinä asioina on kaksi näkökulmaa: Nimenomaan tuo vastuutyöntekijän nimeäminen iäkkäille ihmisille on asiantuntevan hoidon takaamista jatkossakin, ja se on nimenomaan säilytettävä. Ja toinen asia, minkä tässä ovat jo edeltävät puhujat nostaneet esiin, on se, että nimenomaan tuo luettelo ammattialoista, joilta kunnalla tulee olla käytettävissä erityisosaamista, on jatkossakin säilytettävä. Elikkä hallituksen esittämän muutoksen myötä ei pystytä varmistamaan riittävää asiantuntevaa ja tasokasta hoitotasoa, jolla pystyttäisiin huomioimaan ikääntyvän väestön hoitoon liittyvät erityispiirteet. Geriat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

ria, gerontologia, lääkehoidon osaaminen, monet tämäntyyppiset asiat ovat erittäin tärkeitä ikääntyvien ihmisten hoidossa, ja kun ajatellaan, että ikääntyvien ihmisten määrä lisääntyy koko ajan, niin se on erittäin erittäin tärkeää.

Niin kuin sanottu, jos hallituksen esitys toteutuu, kustannussäästöjen sijasta kustannukset tulevat nousemaan ja myös vanhusten, ikäihmisten hoito huononemaan.

Elikkä niin kuin mainitsin, esitän tuon vastalauseen 2 mukaista esitystä, että 1. lakiehdotus hylätään.

0.36 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Tanuksen tekemää vastalauseen 2 mukaista esitystä eli sitä, että 2. lakiehdotus hyväksytään ja 1. lakiehdotus hylätään.

Ehkä sen verran vielä tästä, että todella, niin kuin edellä puhujat ovat sanoneet, on vaikea nähdä, että tällä saadaan haettua säästöä nämä muistaakseni laskujen mukaan 12,5 miljoonaa ja toisesta esityksestä noin 15 miljoonaa euroa, sen takia että erityisasiantuntemusta omaavat henkilöt eivät yleensä ole olleet mitään lisähenkilöitä, vaan kunnissa on haluttu pitää huolta, että tiimistä löytyy näitä erityisosaajia. Jos ajatellaan vaikkapa lääkehoidon ja ravitsemuksen ja monialaisen kuntoutuksen osaajia, jos näitä ei enää tulevaisuudessa ole, niin silloin varmasti on suurempi riski siihen, että esimerkiksi lääkkeitten yhteensopimattomuutta ja mahdollisesti yllilääkintää ja sitä myöten kaatumisia ja muita erilaisia tapaturmia saattaa seurata, jolloinka nämä kustannukset aivan varmasti tulevat nousemaan.

Sitten tämä omahoitajajärjestelmän purkaminen on myöskin toinen tällainen erikoinisuus, koska nimenomaan juuri ne kaikkein heikoimmassa asemassa olevat vanhukset, jotka ovat olleet kykenemättömiä katsomaan omien palveluittensa perään, näitä omahoitajia tarvitsevat, ja siinäkin mielessä ajattelen, että tämäntyyppinen ikään kuin säästötoimenpide ei todellisuudessa mitään säästöjä ole tuomassa. Minun mielestäni tällainen norminpurkaminen norminpurkamisen tähden elikkä siten, että oikeasti heikennetään kaikkein huonoimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta, on kyllä hyvin kylmää. Pitäisi pitää huolta tästä vanhuspalvelulain laadusta. Me olemme paljon puhuneet täällä hoitajamitoituksesta, mutta tätä vanhuspalvelulain sisältämää laatuvaatimusta ei saisi heikentää (Puhemies koputtaa) niin kuin nyt tällä esityksellä ollaan tekemässä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.